

LIETUVOS BANKAS

Lietuvos Respublikos Seimo Biudžeto ir
finansų komitetui

2014-12-09 Nr. S 2014/(4.4-0400)-12- 5169
I 2014-12-02 Nr. S-2014-8653

DĖL ĮSTATYMO PROJEKTO IŠVADŲ

Lietuvos bankas gavo Lietuvos Respublikos Seimo Biudžeto ir finansų komiteto prašymą pateikti išvadas dėl Lietuvos Respublikos euro įvedimo Lietuvos Respublikoje įstatymo Nr. XII-828 (toliau – Įstatymas) 12 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-2454 (toliau – Įstatymo projektas).

Išanalizavę Įstatymo projektą, pažymime, kad, pagal Įstatymo projekto aiškinamąjį raštą, Įstatymo projekte siekiama aiškiai apibrėžti, kad įvedus eurą bankų klientams, turintiems paskolų litais, atlikus litų perskaičiavimą į eurus kreditų palūkanos nepadidėtų. Pažymėtina, kad galiojančio Įstatymo 12 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog keičiant VILIBOR į EURIBOR „kreditorius negali padidinti maržos, naudojamos apskaičiuojant palūkanų normą kartu su VILIBOR indeksu arba kitaip pabloginti skolininko teisinę padėtį pagal paskolos sutartį“. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad galiojančios Įstatymo nuostatos pakankamai aiškiai draudžia **dėl euro įvedimo** Lietuvos Respublikoje vienašališkai pabloginti skolininko padėtį pagal paskolos sutartį, įskaitant ir palūkanų didinimą dėl euro įvedimo Lietuvos Respublikoje. Dėl šios priežasties Įstatymo projekte siūloma nuostata laikytina pertekline.

Papildomai pažymėtina, kad 1997 m. birželio 17 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1103/97 dėl tam tikrų nuostatų, susijusių su euro įvedimu, preambulės 7 dalyje numatyta, kad „<...> pagal visuotinai pripažįstamą teisės principą naujos valiutos įvedimas negali turėti įtakos sutarčių bei kitų teisės priemonių tęstinumui; <...> reikia gerbti sutarčių sudarymo laisvės principą; <...> tęstinumo principas neturi prieštarauti jokiems šalių priimtiems sprendimams dėl euro įvedimo <...>“. Minėto reglamento 3 straipsnyje nustatyta, kad „Euro įvedimas nepakeičia teisės priemonių arba juose nurodytos veiklos vykdymo ar nevykdymo sąlygų ir nesuteikia šalims teisės vienašališkai pakeisti arba nutraukti tokių priemonių galiojimą. Ši nuostata gali būti keičiama šalių tarpusavio susitarimu“. Atsižvelgiant į minėtas nuostatas, darytina išvada, kad euro įvedimas Lietuvos Respublikoje neturi daryti įtakos **sudarytų sutarčių nuostatų** galiojimui ar riboti šalių valią jas pakeisti. Pažymėtina, kad siekiant užtikrinti sutarčių laisvės principą galiojančio Įstatymo 12 straipsnio 1 dalyje numatyta galimybė šalims susitarti dėl kitų taisyklių, kurios nenumatytos Įstatymo 12 straipsnio 1 dalyje, taikymo. Taip pat pažymėtina, kad sutarties laisvės principą, teisinių priemonių tęstinumo principą bei teisinio tikrumo ir teisėtų lūkesčių principus užtikrina ir Įstatymo 28 straipsnio 1 dalis, nustatanti, kad „Lito išėmimas iš apyvartos nepakeičia jokių teisinių dokumentų sąlygų, neatleidžia nuo teisinių dokumentų vykdymo pareigos ar nepateisina jų nevykdymo, taip pat nesuteikia teisės šaliai vienašališkai dokumentą pakeisti ar nutraukti jo teisinį galiojimą, išskyrus atvejus, kai teisinių dokumentų sąlygos ar susitarimo tarp šalių sąlygos numato kitaip“. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manytina, kad skolininko padėties neblogėjimą dėl euro įvedimo Lietuvos Respublikoje pakankamai užtikrina galiojančio Įstatymo nuostatos, o bet koks draudimas šalims susitarti dėl sutarčių sąlygų keitimo ar sutarčių sąlygų keitimas imperatyviomis įstatymų nuostatomis prieštarautų sutarčių laisvės, teisinių priemonių tęstinumo bei teisinio tikrumo ir teisėtų lūkesčių principams.

Atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad Įstatymo projektas parengtas atsižvelgiant į „Swedbank“, AB sudarytas

sutartis, atkreiptinas dėmesys į tai, kad Įstatymo projektu keičiamos nuostatos turės įtakos ne tik banko „Swedbank“, AB sudarytoms sutartims, bet ir kitų fizinių ar juridinių asmenų sudarytoms paskolos sutartims, o Įstatymo projekto 1 straipsnio nuostata, kuria keičiama Įstatymo 12 straipsnio 1 dalis, iš esmės nuo euro įvedimo dienos panaikina visus kitus kintamuosius, išskyrus EURIBOR, naudojamus apskaičiuojant kintamąją palūkanų normą, įskaitant ir kintamuosius, nesusijusius su litu. Taip pat pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos įstatymai nedraudžia paskolos davėjams **sutartyje nustatyta tvarka** keisti (taip pat ir padidinti) maržos, naudojamos apskaičiuojant palūkanų normą, todėl, kaip jau buvo minėta, šią teisę apribojant imperatyvia Įstatymo norma būtų pažeidžiami sutarties laisvės, teisėtų lūkesčių ir teisinio tikrumo principai. Įstatymas draudžia kredito davėjui nesąžiningai pasinaudoti euro įvedimo aplinkybe vienašališkai keičiant ir primetant kitai šaliai nepalankesnes sąlygas, tačiau nedraudžia taikyti šalių iš anksto abipusiu sutarimu nustatytų sąlygų.

Kadangi Įstatymo projektą parengti paskatino diskusijos dėl tam tikros banko „Swedbank“, AB būsto paskolų kainodaros, atkreiptinas dėmesys į tai, kad minėtas bankas viešai deklaravo, jog priėmė vienašališką sprendimą netaikyti sutartų nuostatų dėl vadinamojo šalies rizikos rodiklio perskaičiavimo įsivedus eurą ir yra pasirengęs klientų pageidavimu pakeisti palūkanų skaičiavimo principus į tradiciškesnę kainodarą.

Atsižvelgiant į tai, manytina, kad Įstatymo projekte siūlomi Įstatymo pakeitimai pažeidžia tiek Europos Sąjungos teisės aktuose ir Įstatyme numatytą principą, kad euro įvedimas nekeičia teisinių dokumentų, tiek paskolos davėjų ir paskolos gavėjų, sudariusių paskolos sutartis, kuriose numatyti kintamieji palūkanų normai apskaičiuoti yra ne VILIBOR ir EURIBOR, tarpusavio įsipareigojimus.

Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad, vadovaujantis 1998 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimu 98/415/EB dėl nacionalinių institucijų konsultavimosi su Europos Centrinio Banku teisės akto projekto nuostatų klausimais 2 straipsnio 1 dalies pirmąja, antrąja ir trečiąja įtraukomis, dėl Įstatymo projekto Lietuvos Respublikos Seimas turėtų konsultuotis su Europos Centrinio Banku, nes įstatymo projektas susijęs su valiutomis, mokėjimo priemonėmis ir Lietuvos banku (tiek, kiek Įstatymo projektu keičiamos Įstatymo nuostatos susijusios su VILIBOR taikymu).

Valdybos pirmininkas

Vitas Vasiliauskas

